

POSTANOWIENIE

Dnia 10 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa T. K.
przeciwko Spółdzielni [...] "M." w B.
o ustalenie stosunku pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 10 maja 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 18 czerwca 2015 r., sygn. akt IV Pa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej zwrot kosztów
postępowania kasacyjnego w kwocie 120 (sto dwadzieścia) zł.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2015 r., IV Pa [...], Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. oddalił apelację powoda T. K. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 3 lutego 2015 r., IV P [...], w sprawie przeciwko pozwanej Spółdzielni [...] „M.” w B. o ustalenie stosunku pracy i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Od wyroku Sądu drugiej instancji powód wniósł skargę kasacyjną, w której zarzucił naruszenie prawa materialnego, to jest art. 22 § 1, 1¹ i 1² k.p. oraz art. 734 § 1 k.c. w związku z art. 22 k.p. i art. 738 § 1 k.c. w związku z art. 22 k.p. We

wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powód wskazał, że jest ona „oczywiście uzasadniona” w kontekście naruszenia przez Sąd odwoławczy przytoczonych przepisów. Zdaniem skarżącego, w świetle ustaleń faktycznych sprawy nie może budzić wątpliwości, że stosunek prawny, na podstawie którego wozak (rozwożący mleko) spełniał swoje świadczenie na rzecz spółdzielni mleczarskiej, zawiera wszystkie elementy charakterystyczne dla stosunku pracy, a to pociągała za sobą konieczność ustalenia przez sąd orzekający ustalenie istnienia stosunku pracy między powodem i poprzednikiem prawnym pozwanej spółdzielni. Według powoda, w ustalonych okolicznościach faktycznych sprawy doszło do nawiązania stosunku pracy w rozumieniu art. 22 § 1 k.p., bowiem pracownik (wozak) zobowiązał się do wykonywania pracy określonego rodzaju (zwożenia mleka od dostawców do konkretniej zlewni, odwożenia pojemników z mlekiem i towarów mlecznych do dostawców) na rzecz pracodawcy (podmiotu będącego poprzednikiem prawnym pozwanej spółdzielni) i pod jego kierownictwem, w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę (zwózka mleka odbywała się na trasie i w godzinach wyznaczonych przez pracodawcę), zaś pracodawca zobowiązał się do zatrudniania powoda za wynagrodzeniem (wynagrodzenie prowizyjne). Skoro powód nie dysponował "dowolnością i swobodą" przy wykonywaniu umowy, to jego zatrudnienie nosiło cechy stosunku pracy. Według skarżącego, naruszenie przez Sąd Okręgowy regulacji prawa materialnego polegające na błędnej wykładni przepisów określających cechy stosunku pracy oraz stosunku cywilnoprawnego jest „dostrzegalne na pierwszy rzut oka”. O oczywistej zasadności przedmiotowej skargi świadczy ponadto naruszenie art. 22 § 1¹ i 1² k.p., bo Sądy obu instancji skupiły się w swoich rozważaniach przede wszystkim na wyjaśnieniu „okoliczności umowy od strony formalnej, jej nazwy, użytych w umowie i załącznikach do niej określeniach (umowa zlecenia, zlecający itp.), okoliczności figurowania na umowie zlecenia danych ojca powoda”. Skoro w wszystkie elementy stosunku pracy wymienione w art. 22 k.p. zostały zrealizowane, to należy uznać za chybione twierdzenie przedstawione w zaskarżonym wyroku, że „istnienie elementów umowy o pracę nie wyklucza zakwalifikowania takiego stosunku prawnego jako umowy cywilnoprawnej”. Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i wydanie rozstrzygnięcia co do istoty sprawy przez ustalenie, że powód od 3

czerwca 1982 r. do 31 maja 1989 r. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w [...] Spółdzielni [...] w K. (której następcą prawnym jest pozwana spółdzielnia), a także o „obciążenie pozwanej kosztami postępowania”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, a w każdym razie o zasądzenie od powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Powód jest przekonany, że jego skarga powinna zostać rozpoznana, gdyż Sąd Okręgowy dopuścił się oczywistej obrazy przepisów prawa materialnego, które określają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy oraz stosunku cywilnoprawnego (umowy zlecenia). Tej argumentacji Sąd Najwyższy jednak nie podziela i dlatego przedstawione przez powoda okoliczności nie mogą decydować o przyjęciu skargi do rozpoznania. Z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika jednoznacznie, że sporna umowa o przewóz mleka (umowa „zlecenia”) z dnia 3 czerwca 1982 r. została zawarta między ojcem powoda (który nosił to samo imię i nazwisko co powód) a [...] Spółdzielnią [...] w K. (poprzednikiem prawnym pozwanej spółdzielni). Sądy obu instancji ustaliły, że powód jedynie „zastępował” ojca w wykonywaniu jego obowiązków przewidzianych w umowie a spółdzielnia „tolerowała” taki stan rzeczy, bo zastępstwo ojca wykonywane przez powoda przy czynnościach przewozowych nie kolidowało z „naczelnym celem umowy” (odbiorem przez spółdzielnię mleka od dostawców). Co więcej, możliwość realizacji „zastępczego” przewozu mleka przewidywał Regulamin pracy wozaka, który obowiązywał w spółdzielni. W świetle tych ustaleń nie można więc zgodzić się z argumentacją przedstawioną w uzasadnieniu wniosku o

przyjęcie skargi do rozpoznania, że Sąd Okręgowy (a wcześniej Sąd pierwszej instancji) dopuścił się oczywistej, widocznej „na pierwszy rzut oka” obrazu przepisów prawa materialnego wyznaczających przymioty, jakim powinno odpowiadać zatrudnienie na podstawie stosunku pracy.

W szczególności należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 738 § 1 k.c. przyjmujący zlecenie może powierzyć wykonanie zlecenia osobie trzeciej, gdy to wynika z treści umowy lub z przyjętego zwyczaju albo gdy jest to podyktowane zaistniałymi okolicznościami. W takim wypadku ciąży na nim obowiązek niezwłocznego powiadomienia dającego zlecenie o osobie i o miejscu zamieszkania zastępcy. Dopuszczalna w umowach „zlecenia” (umowach o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu - art. 750 k.c.) klauzula wykonywania usług przez osobę trzecią (zastępcę), jest niedopuszczalna w umowie o pracę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 1998 r., I PKN 458/98, OSNAPiUS 2000 nr 3, poz. 94). Zakaz ten (brak możliwości „wyręczania się” osobami trzecimi) stanowi konsekwencję istoty stosunku pracy polegającej na obowiązku osobistego wykonywania określonej (umówionej) pracy przez osobę zatrudnioną na zasadach wynikających z Kodeksu pracy. Stanowisko to jest utrwalone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki z dnia 20 marca 1965 r., III PU 28/64, OSNCP 1965 nr 9, poz. 157, OSPiKA 1965 nr 12, poz. 253, z glosą T. Gleixnera, OSPiKA 1966 nr 4, poz. 86, z glosą S. Wójcika; z dnia 2 października 1969 r., I PR 246/69, OSNCP 1970 nr 7-8, poz. 138; z dnia 4 grudnia 1997 r., I PKN 394/97, OSNAPiUS 1998 nr 20, poz. 595; z dnia 2 grudnia 1998 r., I PKN 458/98, OSNAPiUS 2000 nr 3, poz. 94; z dnia 6 października 1998 r., I PKN 389/98, OSNAPiUS 1999 nr 22, poz. 718 i z dnia 28 października 1998 r., I PKN 416/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 775). Umowa zawarta przez ojca powoda nie miała więc cech umowy o pracę w swej treści i sposobie wykonywania.

Stosunek prawny między powodem (zastępującym ojca) a poprzednikiem prawnym pozwanej również nie miał cech stosunku pracy. Skoro powód w spornym okresie jedynie „zastępował” swego ojca przy wykonywaniu czynności przewozu mleka (art. 738 § 1 w związku z art. 750 k.c.), to jako „zastępca” nie wykonywał „własnej” pracy (odrębnej od świadczenia, do którego zobowiązał się jego ojciec w umowie z dnia 3 czerwca 1982 r.). Powód za zgodą i wiedzą spółdzielni świadczył

bowiem „cudzą” pracę (umownie przypisaną ojcu powoda). W tej sytuacji przedmiotowej skargi nie można uznać za oczywiście uzasadnioną, bowiem zaskarżone nią orzeczenie Sądu drugiej instancji nie jest dotknięte brakami odnośnie do błędnej wykładni przepisów określających cechy stosunku pracy i stosunku „zlecenia”, widocznymi *prima facie*, bez potrzeby dokonywania głębszej analizy jurystycznej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49 oraz z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107).

Mając to na uwadze Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) w związku z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804).